

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Joanna Lemańska

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M.K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 355/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 18 listopada 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt I ACa 355/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie w sprawie o sygn. I ACa 355/24 posiedzenia w terminie dwóch miesięcy od dnia zwrotu akt postępowania;**
- 3. przyznaje M.K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 10000 (dziesięciu tysięcy) złotych za okres od 3 lipca 2020 r. do 18 listopada 2025 r.;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski]

UZASADNIENIE

Skargą, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 10 października 2025 r., na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki M.K. (dalej: „skarżący”), zwolniony z kosztów sądowych w całości, wniósł o:

1. Stwierdzenie przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. I ACa 355/24 - za okres od dnia 3 października 2024 r. do dnia 6 października 2025 r.

2. Zobowiązanie Sądu Apelacyjnego do rozpoznania sprawy w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia Sądu Najwyższego.

3. Zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego kwoty 24 000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość postępowania (dalej również: „skarga”) podniesiono m.in., że sprawa cywilna z powództwa skarżącego toczy się od 2020 r., akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego 2 lutego 2024 r., do dnia 6 października 2025 r., nie został wyznaczony żaden termin rozprawy, a pierwsza skarga na przewlekłość została oddalona 2 października 2024 r., jako przedwczesna.

W uzasadnieniu skargi wskazano również, że przewlekłość wywołać miała nieodwracalne skutki, m.in. śmierć pozwanego, co uniemożliwiło wyegzekwowanie roszczenia objętego apelacją.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania, o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania wskazano m.in., że brak rozpoznania sprawy nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącej Wydziału, czy sędziów, lecz jest rezultatem braku takich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływały do Sądu Apelacyjnego oraz podano konkretne dane statystyczne dowodzące wieloletnich braków kadrowych.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, skierował odpowiedź na skargę i samą skargę pismem przewodnim z 22 października 2025 r. do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, nie wskazując przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które uzasadniałyby niestosowanie obowiązujących przepisów określających właściwość sądu w tej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na uwzględnienie.

1. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) – strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Na mocy art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skargę wnosi się w toku postępowania w sprawie.

2. Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można w szczególności mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena wywiązania się z obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a zatem wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

3. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 2 lutego 2024 r.

Z akt sprawy wynika, że w odpowiedzi na e-maila skarżącego Sąd Apelacyjny 16 maja 2025 r. udzielił mu informacji, że czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy wynosi ok. 3 lata od daty wpływu akt do wydziału (k. 760 akt dołączonych), że w referacie sędziego sprawozdawcy znajduje się ponad 460 spraw, oraz że „[n]ie jest możliwe określenie przybliżonego terminu rozpoznania sprawy”.

Z akt sprawy wynika również, że dotychczas nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej.

4. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i wynosi ponad półtora roku. W ocenie Sądu Najwyższego, w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości

postępowania w sprawie I ACa 355/24 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie.

Sąd Najwyższy nie dopatrył się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby uzasadniać liczącą taki okres zwłokę w rozpoznaniu sprawy I ACa 355/24.

5. Przechodząc do oceny argumentacji podniesionej przez Prezesa Sądu Apelacyjnego, mającej wskazywać na bezzasadność skargi, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że organizacja pracy wymiaru sprawiedliwości pozostaje bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Może ona co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień, ze strony sędziego referenta lub sądu. Jednak to na Państwie spoczywa obowiązek stworzenia warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120) i dlatego dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża liczba spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania.

Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Sąd Najwyższy dostrzega jednocześnie narastanie systemowego problemu, przekładającego się w oczywisty sposób na znaczne wydłużenie czasu rozpoznawania spraw w sądach powszechnych, polegającego na zaniechaniu przez Ministra Sprawiedliwości ogłaszania nowych obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich, a tym samym na zablokowaniu procesu obsadzania

znacznej liczby wakujących stanowisk sędziowskich w sądach powszechnych. W połączeniu z nieuniknionym przechodzeniem sędziów w stan spoczynku, skutkuje to dynamicznym wzrostem liczby wakatów w polskich sądach i nadmiernym obciążeniem sędziów pozostających w służbie. W ten sposób narasta systemowa dysfunkcja wymiaru sprawiedliwości wyrażająca się przewlekłością toczących się postępowań. Zaniechanie ze strony Ministra Sprawiedliwości podejmowania działań mających na celu zapewnieniu właściwej obsady sędziowskiej stanowią, wprawdzie niejedyne, jednak istotne źródło nadmiernej długości postępowań sądowych w Polsce, wprost i bezpośrednio wpływając na pogłębienie problemu systemowej przewlekłości postępowań.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie I ACa 355/24 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącego zasądzenia na jego rzecz kwoty 24 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w kwocie 10 000 zł.

Przyjmuje się, że suma pieniężna w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być skorelowana ze stopniem naruszenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł. Z tego też względu, Sąd Najwyższy nie mógł uwzględnić żądania skarżącego zasądzenia na jego rzecz sumy 24 000 zł. Jednocześnie kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę nie mniejszą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania, zaś sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania

postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Określając wymiar przyznanej skarżącemu sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane pozwem skarżącego (wniesionym w 2020 r.) trwało już łącznie ponad 5 lat. Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku przewlekłość postępowania nie była spowodowana ani materią sprawy, ani jej zawartością, ani obstrukcyjnym zachowaniem skarżącego.

Sąd Najwyższy wziął jednocześnie pod uwagę postępowanie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przy nadaniu skardze biegu, który swoim działaniem utrudniał skarżącemu złożenie skargi na przewlekłość, kierując skargę z naruszeniem przepisów regulujących właściwość izb w Sądzie Najwyższym. Mimo niebudzącej wątpliwości dyspozycji art. 26 § 1 pkt 10 u.SN, Prezes Sądu Apelacyjnego wbrew prawu, wbrew wyraźnej intencji skarżącego oraz z naruszeniem norm kompetencyjnych, arbitralnie zmienił adresata skargi, przekazując ją do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jest to działanie utrudniające złożenie skargi na przewlekłość postępowania, co zważywszy na ewidentny stan przewlekłości w sprawie, jest szczególnie naganne.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana skarżącemu na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 10 000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie jest adekwatna do przyczyn stwierdzonej przewlekłości oraz skali nieprawidłowości w zakresie realizacji swoich kompetencji przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w niniejszym postępowaniu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w pkt 1 i 3 sentencji postanowienia.

W pkt 4 sentencji Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu skargi na przewlekłość postępowania w pozostałym zakresie tj. w zakresie wniosku o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwoty wyższej niż 10 000 zł.

Z akt sprawy wynika, że nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej, stąd Sąd Najwyższy w pkt 2 sentencji wydał zalecenie na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania.

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

[K.O.]

[a.ł.]